

«ПІДПРИЄМНИЦТВО»

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Підприємництво» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процеси та методи організації та ведення підприємницької діяльності як важливої частки господарської діяльності в Україні.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна тісно пов'язана з дисциплінами «Економічна теорія», «Системи технологій», які вивчалися раніше», а також є базою для вивчення дисциплін «Товарознавство», «Організація та планування діяльності підприємств», «Стратегія підприємства».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою викладання навчальної дисципліни «Підприємництво»** є - надати майбутнім фахівцям знання про методологію підприємництва, розробку і реалізацію підприємництва, способи та засоби реалізації підприємницьких проектів і механізм управління ними, критерії оцінки ефективності підприємництва.

1.2. **Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Підприємництво»** є формування розуміння концепцій, методології, підходів і видів підприємництва; ознайомлення з основами підприємництва: розгляд сучасних теорій і практик підприємництва.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні елементи компетентності:

знання:

- теоретичних основ підприємництва;
- особливостей підприємництва в Україні;
- форм господарської діяльності;
- державної політики та регулювання у підприємстві;
- форм управління підприємством;
- методики планування підприємства.

вміння:

- з формування підприємства;
- з розробки проектної документації необхідної для відкриття підприємства;
- розраховувати показники ефективності підприємства;
- раціоналізувати напрямки роботи підприємств.

способи мислення:

- формування суджень – форми мисленого відображення об'єктивної дійсності, яка полягає у ствердженнях наявності або відсутності ознак, властивостей або відносин у сфері підприємницької діяльності;

- пропонування міркувань – низки міркувань, суджень, спрямованих на те, щоб з'ясувати істинність якої-небудь думки у сфері підприємницької діяльності, доведення її або заперечення;

- створення умовиводів – виведення з одного або декількох суджень в області підприємницької діяльності;

- генерування понять – пізнання сутності предметів і явищ у межах підприємницької діяльності, в істотних зв'язках та відносинах, узагальнення їх істотних ознак.

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- здатність використовувати знання, вміння та навички для теоретичного та практичного освоєння проблем і перспектив підприємницької діяльності; планувати, організовувати, реалізовувати, презентувати відповідні наукові дослідження;

- ґрунтовні знання історичних засад розвитку теорії і практики підприємницької діяльності, ідейних вчень класиків підприємництва, фундаментальних постулатів та парадигм підприємництва, новітніх прогресивних тенденцій розвитку підприємництва;

- ґрунтовні знання класичного та сучасного наукового інструментарію дослідження соціально-економічних явищ та процесів у різних сферах підприємництва;

- здатність організовувати та проводити управлінські дослідження, використовуючи сучасну методологію та інформаційні технології;

- здатність виявляти та розуміти причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами та процесами у сфері підприємництва;

- ґрунтовні знання особливостей, інструментарію, новітніх напрямків підприємництва та здатність формувати ефективну сучасну систему підприємства.

морально-етичні цінності:

- сформувати уявлення про моральні цінності людини;

- здатність висловлювати своє судження про роль і значущість моральних цінностей у житті людини;

- формувати вміння аналізувати мотиви та вчинки людей, моделювати та розв'язувати ситуації, пов'язані з виконанням обов'язків у колективі;

- розвивати почуття відповідальності за свій вибір та наслідки вчинків;

- виховувати самостійність, волю, моральність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 420 годин 14 кредитів ЕКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи підприємництва

Зміст, мета, завдання та структура навчального курсу «Підприємництво», його теоретичні та методологічні основи, зв'язок із

спеціальними дисциплінами, що формують систему знань майбутнього фахівця.

Характер і зміст дисципліни «Підприємництво». Основи методології, зміст та завдання дисципліни. Зв'язок курсу з іншими дисциплінами. Значення, принципи та сутність підприємництва. Роль підприємництва та його місце в економічній теорії, господарчій практиці та формуванні ринкового, підприємницького мислення у студентів. Значущість у підготовці спеціалістів до праці в умовах ринку, де функціонують відносини бізнесу. Ринкова система економік як база розвитку підприємництва. Свобода та рівність можливостей.

Соціально-економічні функції підприємництва.

Тема 2. Походження і світова історія підприємництва, сучасні тенденції розвитку підприємництва

Зародження і розвиток підприємництва у світі. Підприємництво як елемент культури. Розвиток теорії підприємництва. Концепції підприємництва І. Шумпетера, М. Вебера, А. Маршала. Сучасний розквіт підприємництва у країнах Європи та Америки. Вплив національних особливостей на підприємництво. Піднесення і занепад підприємництва в радянський період. Зародження та розвиток підприємництва в Україні. Видатні підприємці України. Видатні підприємці світу.

Тема 3. Державна політика та регулювання підприємницької діяльності

Економічна сутність та необхідність державного регулювання підприємницької діяльності. Державна підтримка підприємництва. Регуляторна державна політика в сфері підприємництва. Принципи сучасного механізму регулювання підприємницької діяльності.

Методи і механізми державного регулювання підприємницької діяльності. Система контролю та нагляду за діяльністю суб'єктів підприємництва. Самоорганізація суб'єктів підприємництва.

Удосконалення механізму державного впливу на розвиток підприємницької діяльності. Політика державного стимулювання підприємницької діяльності має використовувати такі, випробувані світовою практикою, елементи:

Тема 4. Галузі та види господарчої і підприємницької діяльності

Види господарської діяльності та їх класифікація. Підприємницька діяльність в різних сферах господарської діяльності. Торгівельне підприємництво. Фінансове підприємництво. Підприємництво у сфері послуг.

Тема 5. Підприємницьке середовище

Передумови підприємництва та елементи підприємницького середовища. Інфраструктура підприємництва. Функції та модель підприємництва. Правова база підприємництва.

Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні.

Тема 6. Види підприємств

Підприємство як форма прояву підприємництва. Класифікація підприємств. Підприємства колективної власності. Види кооперативів. Державні та змішані підприємства. Підприємства з іноземними інвестиціями. Малі підприємства. Організаційно-правові форми підприємств. Види господарських товариств. Особливості господарських товариств.

Тема 7. Економічні та правові засади підприємництва

Засади підприємницької діяльності в Україні. Правове регулювання підприємницької діяльності. Ліцензування підприємницької діяльності. Тактика і стратегія в підприємстві. Економічне забезпечення підприємницької діяльності. Сучасні проблеми підприємництва в Україні.

Тема 8. Відповідальність у сфері підприємництва

Сутність і види відповідальності підприємців. Умови виникнення цивільної відповідальності підприємців. Способи забезпечення виконання підприємцями своїх зобов'язань

Поняття юридичної відповідальності за правопорушення у сфері підприємницької діяльності, його ознаки. Адміністративна та кримінальна відповідальність підприємців.

Застосуванням санкцій майнового характеру. Заходи відповідальності у вигляді обмеження або позбавлення інших прав. Застосування різних заходів відповідальності

Тема 9. Підприємництво як процес

Стадії підприємницького процесу. Схема підприємницької діяльності. Діловий цикл процесу підприємництва. Пошук нової ідеї та її оцінка. Складання бізнес-плану як етап підприємництва. Оцінка необхідних ресурсів. Управління створеним суб'єктом підприємницької діяльності.

Тема 10. Організація підприємництва

Технологія створення власної справи. Формування початкового капіталу. Поняття торгівельної марки та найменування підприємства. Установчі документи та їх підготовка. Реєстрація підприємницької діяльності. Припинення підприємницької діяльності. Реорганізація, ліквідація, реструктуризація підприємства. Можливі помилки при організації підприємства.

Тема 11. Ризики та страхування в підприємницькій діяльності

Джерела отримання підприємницької ідеї. Фактори, що впливають на вибір виду підприємницької діяльності. Поняття підприємницької ніші. Оточуюче середовище бізнесу. Вплив конкурентного середовища на вибір підприємницької ніші. Складання концепції майбутнього бізнесу. Оцінка ресурсів для започаткування майбутнього бізнесу. Аналіз перешкод на шляху до успіху. Види ризиків в підприємницькій діяльності. Методи страхування ризиків.

Тема 12. Комерційне підприємництво у сфері оптової торгівлі

Суть оптового продажу. Види оптового обороту: складський і транзитний товарооборот, комерційне обґрунтування їх вибору.

Організація та методи продажу товарів зі складів оптових баз. Прогресивні методи оптового продажу товарів зі складів баз та їх комерційне забезпечення. Організація роботи залу товарних взірців на оптових базах. Дрібнооптова форма продажу товарів.

Тема 13. Комерційне підприємництво у сфері роздрібної торгівлі

Зміст комерційної діяльності в роздрібній торгівлі. Чинники, що впливають на ефективність роздрібного продажу товарів.

Суть, поняття та зміст асортиментної політики в торгівлі. Формування асортименту товарів у роздрібній торговій мережі як комерційна функція управління товарною пропозицією. Вплив чинників на формування асортименту товарів у торговельній мережі.

Стратегії формування асортименту товарів у роздрібній мережі. Методологічні підходи до формування асортименту товарів у магазинах. Принципи формування асортименту. Етапи формування асортименту. Асортиментні переліки товарів. Особливості формування асортименту товарів у різних типах магазинів.

Регулювання і контроль асортименту товарів у торговельній мережі.

Тема 14. Захист прав споживачів

Права споживачів та їхній захист. Консумеризм – напрямок розвитку соціальної сфери суспільства. Консумерські організації та їхня політика. Формування та розвиток консумеризму в Україні і світі.

Права споживача на належну якість товарів; безпеку товарів (робіт, послуг); в разі порушення виконавцем умов договору про виконання робіт і надання послуг; при порушенні термінів початку й виконання робіт або надання послуг; при відхиленні виконавця від умов договору; на інформацію про товари (роботи, послуги). Гарантійні терміни й терміни придатності.

Відповідальність за шкоду, заподіяну товарами (роботами, послугами) неналежної якості; за порушення вимог щодо безпеки товарів; за невиконання чи неналежне виконання умов договору.

Терміни пред'явлення й виконання вимог споживача. Відшкодування збитків споживачеві. Терміни відшкодування збитків.

Організація захисту права споживачів бути почутим у разі придбання неякісних та небезпечних товарів або послуг

Тема 15. Психологія та етика підприємництва

Мотивація підприємницької діяльності. Загальні риси сучасного підприємця. Культурне середовище, його склад.

Складові культури підприємництва. Загальні етичні норми та правила поведінки. Правила і норми діяльності, звичаї і традиції, особливості поведінки, взаємовідносин працівників підприємства, стиль керівництва, комунікаційні зв'язки у середині підприємства.

Риси організаційної культури підприємця. Ділова етика. Етичний кодекс та його основні функції. Етикет підприємця.

Тема 16. Особливості маркетингового підходу в малому бізнесі

Необхідність маркетингового підходу в малому бізнесі. Основні функції маркетингу малого підприємства. Особливості проведення маркетингових досліджень у малому бізнесі. Розробка маркетингової стратегії торговельного підприємства. Комплекс маркетингу малої фірми. Клієнтоорієнтована політика малого торговельного підприємства. Використання програм лояльності в малому бізнесі. Особливості маркетингу оптових, посередницьких і роздрібних підприємств. Реклама та стимулювання продаж в малому бізнесі.

Тема 17. Фінансово-кредитне забезпечення підприємницької діяльності

Основні джерела фінансування малого бізнесу. Можливості використання державної фінансової допомоги для започаткування бізнесу. Управління фінансами малої фірми, комерційний кредит. Калькуляція витрат. Комерційний розрахунок – метод ведення комерційно-господарської діяльності торговельного підприємства. Можливості використання лізингу в малому бізнесі. Система страхування в малому підприємстві. Особливості податкової системи для малого бізнесу.

Тема 18. Форми взаємодії та співробітництва у підприємстві

Організація договірних взаємовідносин у підприємстві. Державно-правове партнерство. Соціальна відповідальність бізнесу. Громадські об'єднання підприємців. Венчурні та офшорні підприємства. Орендна форма господарювання. Лізинг. Концесія. Франчайзингова форма підприємництва.

Тема 19. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки в підприємстві

Підприємницькі договори (контракти, угоди). Структура і порядок укладення договорів. Класифікація підприємницьких договорів за сферами діяльності.

Формулювання умов укладення угод (договорів) підприємцем з партнерами. Типовий зміст. Специфічні і загальні умови договору.

Оферта, як особлива форма укладення договору.

Партнерські зв'язки: сутність та організаційно-правова форма.

Шляхи вдосконалення системи договірних взаємовідносин.

Підприємницькі дії щодо реалізації проектів.

Тема 20. Міжнародні відносини в підприємницькій діяльності

Суть зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких структур. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких структур: мета, методи, заходи.

Організація ділових контактів підприємницьких структур з іноземними партнерами. Етапи процесу вибору іноземного партнера.

Зовнішньоекономічний договір (контракт): зміст, види, вимоги (умови), форми.

3. Рекомендована література

Основна

1. Апопій В. В. Основи підприємництва [Текст] : навч. посібник. – Новий світ-2000, 2013.
2. Гай І.В. Підприємництво: [навч. посіб.] / Гай І.В., Смелянська Т.П. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 368 с.
3. Губені Ю. Е. Підприємництво: [навч. посіб.] / Губені Ю. Е. – Львів : НВФ «Українські технології», 2012. - 572 с.
4. Клиффорд Ф. Грей Управление проектами: практическое руководство / Ф. Грей Клиффорд, У. Ларсое Эрик ; пер. с англ. – М.: Дело и сервис, 2003. – 528 с.
5. Кучеренко В.Р. Основи бізнесу. практичний курс / Кучеренко В.Р. Добрава Н.В., Квач Я.П. та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2010. – 176 с.
6. Тягунова Н.М., Юрко І.В. Основи підприємництва. [навч. посібник.] / Н.М. Тягунова, І.В. Юрко. – К.: НМЦ «Укоопосвіта», 2002. 162 с.
7. Юрко І.В. Торгівельне підприємництво – : [навч. посіб.] / – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 232 с.
8. Юрко І. В. Організація торгівлі. Довідник працівника продовольчого магазину [Текст] : навч. посібник. – К. Світ книг, 2015.

Допоміжна

1. Губені Ю. Підприємництво і агробізнес: [навч. посіб.] / Губені Ю., Андрійів В., Лавринюк Н. – Львів : НВФ «Українські технології», 2012. – 388 с.
2. Ільчук М.М. Підприємницька діяльність та агробізнес: [підручник]. / Ільчук М.М. – К. : Вища школа, 2006. – 543 с.

3. Кобиляцький Л. С. Управління проектами: [навч. посібник.] / Л. С. Кобиляцький. – К. : МАУП, 2002. – 200 с.
4. Мазур И. И. Управление проектами / Мазур И. И., Шапиро В. Д., Ольдерогге О. Г. – М. : Экономика, 2001. – 576 с.
5. Сахарцева І. І. Ризики економічної діагностики підприємства : [навч. посіб.] / І. І. Сахарцева, О. В. Шляга ; за ред І. І. Сахарцевої. – К. : Кондор, 2007. – 285 с
6. Про власність : Закон України. – К. : Україна, 1991. – 16 с.
7. Про господарські товариства : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – С. 1403–1425.
8. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – С. 901–924.
9. Про ліцензування підприємницької діяльності : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 32. – С. 1038–1043.

Інформаційні ресурси

1. Сайти періодичних видань: «Економіка АПК», «Економіка України», «Пропозиція», Agri News.com.ua.
2. Електронний каталог Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua.
3. Електронний каталог Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com>.
4. Офіційний веб-сайт Міністерства доходів і зборів України. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua>.
5. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua.
6. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua.